

הלכות הנהגת אדם בבקר סימן א

ג' רא"ש אקא רבנא (מורה נבוכים חלק ג פרק ב). * ולא יתפיש (י) מפני בני אדם (י) המלעיגים עליו בעבודת השם יתברך. (י) גם בהצנע לכת ובשכבו על משכבו ידע לפני מי הוא שוכב, ומיד שיעור משנתו יקום (י) (ח) בנריות לעבודת בוראו יתברך יתעלה (טו): **ב. המשפטים להתחנך לפני בוראו יכון לשעות שמשנתו המשמרות, שהן בשליש הלילה ולסוף שני שלישי הלילה (י) ולסוף**

שערי תשובה

באר היטב

(י) המלעיגים, ועל כל פנים לא יתקוטט עמהם, בית יוסף: (ט) בנריות, לאו דוקא אלא לשהה מעט ולא יעמר פתאם, ויטין דף ע. כתב בספר חיוס, ובקומו יאמר, מודה אני לפניך מלך חי וקים שהתחנך בי נשמתו בתפלה, רבה אמונתך. ואין צורך לזה נטילת ידים אף שידיו מוטפות, כי אינו מוכיר השם ולא פנוי. ומכל מקום ללמד נראה דאסור, אור זרוע. ואחר נטילת ידים יאמר שם של מ"ב אצא ככח זכור: (י) ולסוף הלילה, והוא זמן שומרים לבקר, ואף בקיץ. ואם הוא קרוב לג' החמה יאמר מתחלה הקניית ואחר כך יתחיל שומרים לבקר, ודרך חכמה. ובקצת תפלת חצות עין כספר הכתות. וכוונתו ויקהל משמע דלעולם חשבינן הלילה לשמים עשרה שעות הן בקיץ או בחורף אף על גב דלענין תפלה אינו כן, עין סימן רל"ג, מנן אברהם. ועין עלת תמיד. והאחרונים קבלו דמשכבי עד קומי, ודעה לומר, משביעות שומרים רות שבו שכיב עד תשעה קאב שבו קומי אף צריך לקום ללמד בלילה. ויש אומרים מהמשה עשר קאב עד חמשה עשר קאב יקום. ויש אומרים דומן שנה שמותה שעות, וסימן לשתי א"ו יתח ל"י והכל לפי מה שהוא אדם. וכתב הארי"ל, וישעור

המשפטים, וכן נראה עקר. וכתב בשבט יעקב חלק ג סימן מד שאין לעשות תפלת חצות בספרותא רק בבצנא, דכתיב הצנע לכת, ולכן מה שקצת יחזיק סגולה עושים כן בבית הכנסת בעשרה יש בהם משום הורא אם אין כל העבור עושים כן, עין שם, אף האידנא נהוג עלמא למעבד הכי ואין בהם משום הורא בכל ענין. וכן כתב בברכי יוסף על דברי השבות יעקב וזה לשונו, באוננו שמענו רצינו ראו בכמה צירות פשט המנהג להספן, עין שם. וכתב עוד שם, חבורת חצות שקבוע להם חזר סמוך לבית הכנסת, וראשי הקהלה חצות שילמדו בבית הכנסת כפי שיהיו גם כן ראוי לעשות, אף אם יש בניהם אהבה בחורים שלפעמים מוכרים שיהיה שיהיה שיהיה ולא יעצור עצמם מלשוח גם בבית הכנסת, מוטב שיחזיקו בקביעותם בחזק. וכתב באגרות הרמ"ז (הוא ראשי תיבות הרב רבינו משה ודומא) שאין לעשות התקן בתפלת הלילה אף בקיץ וגם לא בראש משמרה שניה, אלא בחצות ראילין. ויש להקדים השנה בתפלת הלילה כפי שיתחיל על כל פנים לקום חצי שעה קודם אור היום, ובשעות החזק אף שיעלה צמוד השחר יש קצת מציאות להקדין כר, עין שם. ויש בסימן טו, מי שרגיל לומר תקון חצות קום באשמרת ויבקר העבור נפילת אפים, הנהיג לעשות תקון חצות בכל השנה יש לו לעשות גם בערב ראש השנה, עין שם. ועין שם בסימן טו, מי שרגיל לומר תקון חצות קום באשמרת ויבקר העבור אומרים סליחות, ואין פנאי לומר שניהם, אומרי תקון חצות בסדר הארי"ל, וזהו עקר גדול יותר מהסליחות. וכתב בברכי יוסף בשם מנ"ה מוריא אורחא (הוא בעל הסד לאברהם) אחר שהשלים תקון חצות יאמר אני מאמין באמונה שלימה בעומת ציון, אלהינו ברחמינו ונחמנו ויחיש עלינו מלכותו מנחה, עין שם:

באר הגולה

משנה בנריות

לאור תיל לבטל המנהג, כי על פי הרב אהרן משמרים את הקלף בראוי ותשתפכנה בראש כל תוצות, וגם פה פועמים בא ידי מחיקת השם. ונראה דבמנוחות הגדולות המצוות על קלף שקובעים בבית הכנסת לפני העמוד תחת טבלא של זכוכית, שאין שיהיה בהם טעם הנ"ל, לית לן בה, עד כאן לשונו. והקובעין בעמוד בלא טבלא של למחות בידם, כי על ידי הנרות שקובעין בעמוד בא בלב העתים ליד מחיקת השם חס ושלום: (ח) מפני בני אדם. ועל כל פנים לא יתקוטט עמהם, מפני שמדת העזות מגנה מאד ואין ראוי להשתמש ממנה כלל אפילו בעבודת השם יתברך, כי יקנה קנן בנפשו להיות עז אפילו שלא במקום צדוהו יתברך (בית יוסף), ועין בבאר הלכה: (י) המלעיגים עליו. וכן (ט) אם הוא אדם בינוני עומד במקום גדולים לא יתפיש מהם ללמד ולעשות המצוה, אף אם אפשר לו לעשות המצוה שלא בפניהם טוב יותר. (ט) ומיהו, בפני בינונים שילמדו ממנו, יש לומר טוב יותר לעשות בפניהם, שילמדו ממנו לעשות כמצוה, אף יכון לבו לשם שמים ולא להתפאר תלילה: (י) גם בהצנע לכת. רוצה לומר אף (ט) בשעה שהוא בביתו בהצנע, גם כן יתה לכתו עם ה' אלהיו, וכמו שמוסר והולך: (ח) בנריות. לאו דוקא, אלא לשהה מעט ולא יעמד פתאם, כי זה מציק לגוף (וישן דף ע). טוב (ט) לומר תכף בקומו, מודה אני לפניך מלך חי וקים שהתחנך בי נשמתו בתפלה, רבה אמונתך.

שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, ופרשנו, שמע ישראל, ודע, כי ה' שהיה את הכל בדצונו והוא אלהינו המלשיג כל העולמות, הוא ה' אחד בלי שום שתוף. (ד) לאהב המקום ברוך הוא, שנאמר, ואהבת את ה' אלהיך וגו'. וכיצד יגיע האדם לאהבה, הוא על ידי התורה, וכדאיתא בספר לפי שנאמר ואהבת איני יודע כיצד לאהב את המקום, תלמוד לומר ויהי הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על לבבך, שמתוך כך אתה מביא את מי שאמר ויהי העולם, כלומר שעל ידי ההתבוננות בתורה יביא את גדולתו של הקדוש ברוך הוא שאין לו ערך ולא קץ, ותתנשב אהבה בלבד בהכרח. וענין המצוה שיהיה האדם להשיג כל מגמתו וכל מחשבתו אחר אהבת השם יתברך ויודע בלבד כי כל מה שאיש בעולם מעשה וכוונת וכוונת הכל הוא כאן נגד אהבתו יתברך, ויגיע תמיד בקבועת חכמת התורה למצוה ישיג ידיעה ברוך. והקובע את מחשבתו בענינים המשמייס ובחבלי העולם שלא לשם שמים, רק להתענג ולהשיג כבוד, בטל עשה זו ועשנו גדול. (ה). להיות יראת השם יתברך על פניו תמיד לבדתי יחטא, ועל זה נאמר, אף אלהיך תירא. ומי שבא דבר עברה לידו, תב להעיר ורחו ורחת אל לבו באותו הפרק, שהקדוש ברוך הוא מלשיג בכל מעשיו בני אדם אף אם יהיו במחשך מעשיהם, וישיב להם נקם לפי רע הפעולה, וכדכתיב אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה' וגו'. (ו). שלא נהיר אחר מחשבת חלב ודאית העינים, שנאמר ולא תהויר אחרי לבבכם וגו', ואמרו חכמים, אחרי לבבכם זו אפיקורסות ואחרי עיניכם זו גנות, ובכלל אפיקורסות הוא כל מחשבות ורעות שהם הפך דעת התורה, ובכלל גנות הוא מי שהוא רודף אחר תאוות העולם מבלי שיכון בהם כלל לכוננה טובה, כלומר, שלא יעשה אותם כדי שיעמד בריא ויכול להשתדל בעבודת בוראו רק בנותו תמיד להרבות תענוגים גדולים לנפשו. כל זה לקטתי מלשוננו הנחמד בקצרה, וקולורין הם לעינים, ואשרי המקומים בראוי. ועין בתי אדם כלל א שחארף גם כן בהם: * ולא יתפיש וגו'. עין במשנה בנריות בשם בית יוסף, דע, דהבית יוסף לא אירי כי אם במצוה שהוא עושה לעצמו וכפי אדם מלעיגים עליו, או בנדיא אין לו לחש כלל לעצמו ולא יתקוטט עמהם, אבל אם הוא עומד במקום שיש אפיקורסים המתקוממים על התורה, ורוצים לעשות איזה תקנות בעניני העיר ועל ידי זה יעבירו את העם מרצון ה', ופתח בשלום ולא נשמעו דבריו, כנגזן זה לא דבר הבית יוסף מאומה, ומצוה לשנאתם ולהתקוטט עמהם ולהפיר עצתם בכל

שער הצינון

(א) ב"ח: (ב) פרי מגדים: (ג) יד אפרים: (ד) סדר היום:

לוח עמוד היומיו: יום ד יט אייר תשסב < יום ה כר ניסן תשסב < יום ו כט אדר תשסב < שב"ק ו אדר תשסב < יום א יב אדר א תשסב